

היבטים חברתיים של זקנה

ד"ר ענת רוטשטיין

arotstein@univ.haifa.ac.il

מספר הקורס:

287.4200, (2 שש"ס, חובה)

ימי רביעי, 12:15-13:45

מטרות הקורס:

קורס זה מטרתו להציג תאוריות ולנתח סוגיות להבנת תופעת הזקנה בחברה המודרנית ובישראל. נשים דגש על הקשרים שונים כגון חברה, משפחה, תרבות, אישיות, פסיכולוגיה, ופיזיולוגיה ונלמד על מושגים כגון מגדר, גלובליזציה, מוגבלות ואיכות חיים בזקנה. במהלך הקורס נלמד על תאוריות ומושגים שונים הקשורים להיבטים חברתיים של הזקנה, ונחקר אילו מהם רלוונטיים וניתנים ליישום גם כיום. זאת תוך למידה פעילה של הסטודנטים.

דרישות הקורס:

1. נוכחות חובה, כולל במפגשי הזום (ניתן להחסיר עד שלושה מפגשים- מעבר לכך המשמעות הינה הפחתה של 20 נקודות מהציון הסופי)
2. הצגת מחקרים ויישומים עדכניים של תאוריה או מושג שנלמד בקורס באמצעות מאמרים מדעיים בתחום (בקבוצות)

הוראות להכנת ההצגה (100% מן הציון הסופי בקורס):

1. לאחר החלוקה לקבוצות (לבחירתכם) יש לבחור תאריך להצגה (לרשותכם רשימה של תאריכים ונושאים בטבלה המצורפת) - על כל קבוצה להציג מחקרים ויישומים עדכניים של תאוריה או מושג מתוך הרשימה הנ"ל.
2. משך ההצגה- כחצי שעה.
3. על כל קבוצה להכין הצגה קצרה (רצוי לשלב שקופיות) הכוללת מחקרים או יישומים עדכניים של תאוריה או מושג שנלמד בקורס. הצגה זו תהיה מבוססת על מאמרים מדעיים.
4. במסגרת ההצגה, על כל סטודנט בקבוצה לקרוא, להכין, ולהציג מאמר מדעי עדכני הנוגע, מרחיב, או מיישם תאוריה או מושג שלמדנו בקורס (מתוך הרשימה). על המאמר להיות באנגלית, מכתב-עת מצוין בדירוג Q1 ו/או Q2.

5. שימו לב! על כל קבוצה לשלוח לי את המאמרים יחדיו לאישור (במייל אחד משותף) עד שבוע לפני ההצגה הקבוצתית (arotstein@univ.haifa.ac.il).
6. בנוסף, מעבר להצגת המאמרים המדעיים (ע"י כל אחד מחברי הקבוצה), אתם נדרשים להצגה אינטגרטיבית בין כלל היבטי המושג או התיאוריה שמוצגים במאמרים (מעין גשר קונספטואלי בין המאמרים השונים בהצגה). על ההצגה האינטגרטיבית המשותפת לכלול סיכום, מסקנות, והמלצות.
7. על כל סטודנט להציג את המאמר הנבחר שלו אך חשוב לדעת שעל כל משתתף בהצגה לקרוא ולהכיר את המאמרים הנוספים שיוצגו בקבוצה שלו (ידע זה מהווה חלק מן הציון הסופי).
8. הציון הסופי יינתן לכל משתתפי הקבוצה יחד על בסיס הקריטריונים הנ"ל. במידה ויהיו פערים משמעותיים בין הסטודנטים בקבוצה מסוימת באיכות ההצגה, יינתנו ציונים אישיים בנפרד.

****חשוב לדעת!** מרגע שמתחילות ההצגות בקורס, אתם המומחים שלנו בתחום שבחרתם להציג ואתם תהיו אלו שייצגו את הזווית הזו בשיעורים שלנו באמצעות השתתפות פעילה.

רשימות מקורות כללית:

- Bengtson, V. L., Gans, D., Putney, N. M., & Silverstein, M. (Eds.) (2009). *Handbook of theories of aging* (Second edition). NY: Springer.
- Biggs, S., Lowenstein, A., & Hendricks, J. (Eds.) (2003). *The need for theory: Critical approaches to social Gerontology*. New York: Baywood Publishing Co.
- Dannefer, D., & Phillipson, C. (Eds.) (2010). *The Sage handbook of social Gerontology*. Los Angeles, CA: Sage.
- Palmore, E. B., Branch, L. G., & Harris, D. K. (Eds.) (2005). *Encyclopedia of ageism*. NY: Haworth Press.
- Powell, J. (2013). *Social gerontology*. Nova Science Publishers.
- Tornstam, L. (2005). *Gerotranscendence: A developmental theory of positive aging*. New York: Springer.

***יתכנו שינויים בתוכנית הקורס.**

תוכנית השיעורים לשנת 2023-2024:

שיעור	תאריך	מקורות	נושא השיעור	שיעור
שיעור 1: אירוע פתיחת שנה (ביטול שיעור)	18/10/2023			1. אין שיעור
שיעור 2	25/10/2023		מהי זקנה? כיצד כל מודל מגדיר זקנה? מה יתרונותיו וחסרונותיו של כל מודל? חשיבותן של גישות חברתיות לזקנה.	2. הקדמה היסטורית: המודל הביולוגי מול המודל הפסיכולוגי ובמה שונות גישות חברתיות לזקנה
שיעור 3 בזום	01/11/2023	Cumming, E., Dean, L. R., Newell, D. S& ,. McCaffrey, I. (1960). <i>Disengagement- a tentative theory of aging. Sociometry</i> , 23(1), 23-35.	רקע והערכה ביקורתית על תאוריית ההתנתקות- ככל שאדם מתבגר ומזדקן, הוא נוטה לפרוש מהחברה ולהתמקד בעצמו. תהליך ההזדקנות מלווה בהינתקות הדדית שתוצאתה היא הפחתה באינטראקציה.	3. תיאורית ההתנתקות
שיעור 4	08/11/2023	Lemon, B. W., Bengtson, V. L., & Peterson, J. A. (1972). <i>An exploration of the activity theory of aging: Activity types and life satisfaction among in-movers to a retirement community. Journal of Gerontology</i> , 27(4), 511-523.	רקע והערכה ביקורתית על תאוריית הפעלתנות המתמקדת בקשר שבין פעילות לשיעור הרצון מהחיים בגיל המבוגר. האדם המזדקן באופן מיטבי הוא זה שנשאר פעיל ושמצליח להתנגד להצטמצמות עולמו החברתי.	4. תאוריית הפעלתנות
שיעור 5	15/11/2023	Atchley, R. C. (1989). <i>A continuity theory of normal aging. The gerontologist</i> , 29(2), 183-190 Dowd, J. J. (1975). <i>Aging as exchange: A</i>	רקע והערכה ביקורתית על תאוריית ההמשכיות- לשמור על האדם אשר היית והינך רקע והערכה ביקורתית על תאוריית החליפין- בגיל הזקנה חלה ירידה בכוחותיו של הזקן והתגברות של התלות. עקב הצטמצמות משאביהם של הקשישים הסטטוס שלהם יורד, אך הם	5. תאוריית ההמשכיות ותיאוריית החליפין

		preface to theory. <i>Journal of Gerontology</i> , 30(5), 584-594..	יכולים עדיין לשמור על הדדיות מסוימת ביחסי המשפחה כיוון שיש בידיהם משאבים כמו כבוד, הערכה וזמן.	
שיעור 6	22/11/2023	Lawton, M. P. (1980). <i>Environmental change: The older person as initiator and responder. Transitions of aging</i> , 171-193.	רקע והערכה ביקורתית על הגישה האקולוגית המתמקדת בקשר שבין הזקנים לסביבתם. היא עוסקת במרחב, לרבות הבית, בתי אבות ויחידות ייעודיות לזקנים חולים, השכונה ומרחב המחיה..	6. הגישה האקולוגית
שיעור 7 בזום	29/11/2023		כיצד משפיעה הגלובליזציה על זקנים? איזה תפקיד משחק המגדר בהבנת וחקר הזקנה?	7. גלובליזציה, מגדר וזקנה
שיעור 8	06/12/2023	Rowe, J.W., & Kahn, R. L. (1997). <i>Successful aging. The gerontologist</i> , 37(4), 433-440.	מהי הזדקנות מוצלחת?	8. איכות חיים בזקנה
שיעור 9	13/12/2023		הרצאות סטודנטים בנושא תיאוריית ההתנתקות ותיאוריית הפעלתנות	9. הרצאות סטודנטים
שיעור 10 בזום	20/12/2023		כיצד מזדקנים בעלי מוגבלויות? הרצאה אורחת	10. מוגבלויות בזקנה
שיעור 11	27/12/2023		הרצאות סטודנטים בנושא תיאוריית ההמשכיות ותיאוריית החליפין	11. הרצאות סטודנטים
שיעור 12	03/01/2024		הרצאות סטודנטים בנושא הגישה האקולוגית וגלובליזציה	12. הרצאות סטודנטים
שיעור 13	10/01/2024		הרצאות סטודנטים בנושא מגדר וזקנה ואיכות חיים בזקנה	13. הרצאות סטודנטים וסיכום